

บทคัดย่อ

ปัญหาอุทกภัยในพื้นที่ทำการเกษตรของเกษตรกรตำบลค้อทอง อำเภอเขื่องในจังหวัดอุบลราชธานี ส่งผลให้เกษตรกรต้องเปลี่ยนวิธีการทำงานเป็นการปลูกข้าวนาปรัง แต่ต้องประสบปัญหาความแห้งแล้ง องค์การบริหารส่วนตำบลในฐานะหน่วยงานท้องถิ่นก็ไม่สามารถให้การช่วยเหลือแก้ไขปัญหามาได้ เนื่องจากมีข้อจำกัดของการพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรในพื้นที่นอกเขตการปกครองส่วนท้องถิ่นของเกษตรกรตำบลค้อทอง อำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งอยู่ในเขตพื้นที่การปกครองขององค์การบริหารส่วนตำบลฟ้าห่วน อำเภอค้อวัง จังหวัดยโสธร และการดูแลของกรมทรัพยากรน้ำภาค 4 จังหวัดขอนแก่น การศึกษาแนวทางการสร้างความร่วมมือเพื่อพัฒนาทรัพยากรแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรในพื้นที่นอกเขตการปกครองส่วนท้องถิ่นของกลุ่มเกษตรกรชลประทานระบบท่อตำบลค้อทองนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะบริบทชุมชน ลักษณะการมีส่วนร่วมในชุมชน และแนวทางการสร้างความร่วมมือพัฒนาแหล่งน้ำร่วมกัน กลุ่มเป้าหมาย คือ กลุ่มเกษตรกรชลประทานระบบท่อตำบลค้อทอง 15 กลุ่ม เกษตรกรในตำบลค้อทองและเกษตรกรตำบลฟ้าห่วนที่มีพื้นที่ทำกินในพื้นที่วิจัย องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น วิธีการศึกษาแบ่งออกเป็น 2 ช่วง คือ ช่วงแรก ศึกษาข้อมูลบริบทชุมชน ลักษณะการมีส่วนร่วม และแนวทางการสร้างความร่วมมือที่กลุ่มตัวอย่างคิดว่ามีความเหมาะสม ช่วงที่ 2 นำผลการศึกษาที่ได้จากการศึกษาช่วงแรกมาสรุปผล จัดลำดับความสำคัญ สร้างแผนปฏิบัติการและทดลองแผนปฏิบัติการที่กำหนดไว้ ผลการศึกษา พบว่า ตำบลค้อทองเป็นชุมชนเกษตรกรรม มีจำนวน 11 หมู่บ้าน ประชากร 6,303 คน มีแม่น้ำชีล้อมรอบพื้นที่ทำกินและที่อยู่อาศัย มีพื้นที่ทำการเกษตรคาบเกี่ยวกับตำบลฟ้าห่วน อำเภอค้อวัง จังหวัดยโสธร ความสัมพันธ์ในชุมชนเป็นระบบเครือญาติ ปัญหาสำคัญในการพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร คือ การไม่ได้รับการพัฒนาระบบสาธารณูปโภคที่จำเป็นขั้นพื้นฐาน เพราะเจ้าของที่ดินส่วนใหญ่มีทะเบียนราษฎรอยู่ในตำบลค้อทองแต่แบ่งพัฒนาแผ่นดินตำบลฟ้าห่วนเป็นผู้จัดสรร และขีดจำกัดด้านกฎระเบียบการบริหารงานระดับท้องถิ่น ลักษณะภูมิหลังของทั้ง 2 ตำบลมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดทางเครือญาติ มีขนบธรรมเนียมประเพณีใกล้เคียงกัน และการก่อนแบ่งส่วนราชการทั้งสองพื้นที่อยู่ในการปกครองของจังหวัดอุบลราชธานีเช่นเดียวกัน ช่วยส่งเสริมการสร้างความร่วมมือให้เกิดขึ้นในชุมชนทุกๆ ด้าน กลุ่มเกษตรกรชลประทานระบบท่อตำบลค้อทอง เกิดจากการรวมกลุ่มย่อยของเกษตรกรในชุมชนที่ต้องการน้ำจากระบบชลประทานเข้าสู่พื้นที่นาปรัง จำนวน 15 กลุ่ม ในระหว่างดำเนินการวิจัยได้เกิดการรวมกลุ่มเพิ่มขึ้นเป็น 33 กลุ่ม แสดงถึงผลดีของการสร้างความร่วมมือและความเข้มแข็งของชุมชน ผลการศึกษาในช่วงแรกถูกนำมาสร้างแผนปฏิบัติการเพื่อหาแนวทางในการสร้างความร่วมมือพัฒนาแหล่งน้ำ ได้แก่ การจัดตั้งกองทุนน้ำตำบลค้อทอง การหาแนวร่วมพัฒนาแหล่งน้ำ ประกอบด้วย ชาวบ้านตำบลค้อทอง ชาวบ้านตำบลฟ้าห่วน องค์การบริหารส่วนตำบลค้อทองและฟ้าห่วน องค์การบริหารส่วนจังหวัด

อุบลราชธานีและยโสธร เพื่อสร้างความร่วมมือพัฒนาแหล่งน้ำในพื้นที่วิจัยและลงนามในบันทึกข้อตกลงความร่วมมือในการพัฒนาพื้นที่ตำบลค้อทองและตำบลฟ้าห่วนร่วมกัน แก้ไขปัญหา
กฎระเบียบข้อห้ามของการปกครองส่วนท้องถิ่น สรุปผลการศึกษา การสร้างความร่วมมือเกิดจาก
ความสัมพันธ์ของคนในชุมชนและชุมชนใกล้เคียง การได้รับผลกระทบหรือผลประโยชน์ร่วมกัน
การร่วมแสดงความคิดเห็นของชาวบ้านและทีมวิจัย การร่วมสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกใน
ด้านงบประมาณ แรงงาน เวลา และผลักดันโครงการพัฒนาที่เกิดขึ้นในพื้นที่วิจัยเข้าสู่แผนพัฒนา
ท้องถิ่นต่อไป

อานนท์ แววงค์และคณะ

ตุลาคม 2556